

2-TOM, 11-SON

KICHIK YOSHDAGI BOLALARDA O'QISH KO'NIKMASINI
SHAKLLANTIRSH XUSUSIDA

Ismadiyeva Go'zal Berdiyev qizi
Termiz Iqtisodiyot va Servis Universiteti
1-bosqich magistranti
+998881227477
guzalismadiyeva222gmail.com

Ilmiy maslahatchi: Madiyeva M.Y.
Termiz Iqtisodiyot va Servis Universiteti PhD.

Tel.: 93 794 50 00

E-mail: madinayusupovna1984@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada maktab o'quvchilarining o'qish savodxonligi darslarida ifodali o'qish ko'nikmalarini shakllantirish hamda o'quvchilarda ifodali o'qish ko'nikmasini turli xil metodlar orqali o'rgatish va bu usul yordamida ta'lim samaradorligini oshirish haqida tavsiyalar beriladi.*

Kalit so'zlar: *kichik yoshdagi o'quvchilar, so'z boyligi, maqollar, tajriba, vazifalar, ifodali o'qish, ta'lim samaradorligi, metodika.*

IMPROVING READING SKILLS AMONG YOUNG CHILDREN

Abstract: In this article, in the reading literacy classes of schoolchildren, the formation of expressive reading skills and the teaching of expressive reading skills in students through various methods and the improvement of educational efficiency using this method are discussed. recommendations are given.

Key words: young students, vocabulary, articles, experience, tasks, expressive reading, educational efficiency, methodology.

**ФОРМИРОВАНИЕ НАВЫКОВ ЧТЕНИЯ У ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО
ВОЗРАСТА**

Аннотация: В данной статье на занятиях по читательской грамотности школьников рассматриваются вопросы формирования навыков выразительного

2-TOM, 11-SON

чтения и обучения учащихся навыкам выразительного чтения с помощью различных методов и повышения эффективности обучения с использованием этого метода.

Ключевые слова: младшие школьники, словарный запас, статьи, опыт, задания,

выразительное чтение, образовательная эффективность, методика.

Kirish: Mamlakatimizda so'nggi yillarda barcha sohalarda sezilarli darajada o'zgarishlar, yangiliklar amalga oshirilmoqda. Shu bilan bir qatorda ta'lim sohasida ham yangilanishlar, yangi qonun, farmonlar bir so'z bilan aytganda, yangi ta'lim tizimi ishlab chiqildi. Zamon bilan hamnafas o'sib kelayotgan yosh avlodning sifatli ta'lim olishi uchun mamlakat rahbari tomonidan yetarlicha shart-sharoitlar yaratib berilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyev "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 2019-yil 3-maydagi PQ-4307-son[1.PQ], 2021-yil 26-martdagi "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-5040-sonli qarorlarida ma'naviyat o'z xalqi tarixini, uning madaniyati va vazifalarini chuqur bilishi va tushunib yetishga suyangandagina qudratli kuchga aylanadi. Ma'naviyat insonda, eng avvalo, ona suti, allasi, mehri, ta'lim-tarbiyasi bilan ota-bobolarining oqil-u dono so'zlari, ajdodlar o'giti va yo'l-yo'riqlari bilan, shuningdek, hayotning boy saboqlari ta'siri ostida shakllanib, rivojlanib, takomillashib boradi.

Mamlakatimiz taraqqiyotining ko'p jihatlari olib borilayotgan yoshlar ta'lim-tarbiyasiga oid davlat siyosatiga bog'liq bo'lib, unda ta'lim-tarbiya sohasida sezilarli sifat o'zgarishlari, yuqori samaradorlikka erishish asosiy e'tiborida bo'ladi. Bunday jihatlar uzluksiz ta'lim tizimida qo'lga kiritilayotgan o'zgarishlarning mazmun-mohiyatiga bog'liq bo'lib, u ko'proq boshlang'ich ta'limga ham tegishli. Bunga sabab boshlang'ich ta'limda o'quvchilar savodxonlik asoslari, hisoblash tafakkuri, mehnat ko'nikmalari va shaxs ma'naviyati elementlari bilan qurollantiriladi hamda yuqori sinflarda o'rganiladigan fanlar asoslari bilan tanishtiriladi. Shu sababli ham zamonaviy ta'lim tizimi, uning maqsad va vazifalari mamalakatimiz taraqqiyotiga xizmat qiluvchi ta'lim- tarbiya jarayoniga qo'yilgan muammo yechimiga mos kelishi kerak.[2.B-5] Bular zamonaviy ta'lim tizimida millat ruhiyatining nozik jihatlariga kirib borish va boshlang'ich ta'limda savodxonlik asoslarini puxta egalash hamda hisoblash tafakurini shakllantirishning innovatsion usullarini yaratishni taqozo etadi.

Boshlang'ich ta'lim jarayonida o'qish savodxonligi muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon, nafaqat, harflarni tanish va so'zlarni tushunishni o'z ichiga oladi, balki

2-TOM, 11-SON

matnni ifodali va ma'noli o'qiy olish qobiliyatini ham rivojlantiradi. Ifodali o'qish ko'nikmalari o'quvchilarning nutqiy madaniyatini yuksaltirishga, ularning mantiqiy fikrlash va tahlil qilish qobiliyatlarini oshirishga yordam beradi. Ifodali o'qish - bu matnni tushunarli va jozibali tarzda yetkazish san'ati hisoblanadi. Bu ko'nikma o'quvchilarga o'z fikrlarini aniq va ravshan ifodalashga, shuningdek, tinglovchilarni jalb qilishga imkon beradi. Ifodali o'qish o'quvchilarning lug'at boyligini oshiradi, ularning til bilish darajasini yuksaltiradi hamda adabiy asarlarga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi. [3.B-7]

Ifodali o'qish ko'nikmalarini shakllantirish usullari:

1. Matnni tushunish: O'quvchilarga matnni chuqur tushunish uchun savollar berish orqali ularning tahliliy fikrlashini rivojlantirish.
2. Ovoz va intonatsiya: O'qituvchilar o'quvchilarga turli ovoz balandligi va intonatsiyalarni qo'llash orqali matnni ifodali o'qishni o'rgatishlari lozim.
3. Rollarni almashtirish: Rollarni almashtirish mashqlari orqali o'quvchilarni turli personajlar nuqtai nazaridan o'qitishga undash.
4. She'riyat va qo'shiqlar: She'rlarni va qo'shiqlarni o'qitish orqali o'quvchilarda ritm va intonatsiya hissini rivojlantirish.
5. Dramatizatsiya: Matnlarni sahnalashtirish orqali o'quvchilarning ifodali o'qish qobiliyatlarini yaxshilash.

Kichik yoshdagi bolalarda o'qish ko'nikmasini shakllantirish juda muhim jarayon hisoblanadi. Bu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun quyidagi tavsiyalarni hisobga olish mumkin:

1. Erta bosqichda qiziqarli materiallar: Bolalarga rang-barang rasmlar, hikoyalar va bolalar kitoblarini taqdim eting. O'qish uchun qiziqarli va tushunarli materiallar tanlang.
2. O'qishni o'yin shaklida olib borish: O'yinlar orqali o'qish jarayonini qiziqarli qilish mumkin. Masalan, harflar bilan bog'liq o'yinlar yoki so'z topish o'yinlari.
3. Ota-onalarning ishtiroki: Ota-onalar bolalari bilan birga kitob o'qishi yoki hikoyalar aytishi juda muhimdir. Bu bolalarda o'qishga bo'lgan qiziqishni oshiradi.
4. Tajribali usullar: Bolaga harf va so'zlarni yozishni, talaffuz qilishni o'rgatishda turli xil usullardan foydalaning (masalan, plastilin yordamida harflarni yasash).
5. Kitob do'stligini rivojlantirish: Bolaning kitoblarga bo'lgan qiziqishini oshirish uchun kutubxonaga olib borish yoki yangi kitoblarni birgalikda tanlash.
6. Qiziqarli savollar berish: O'qilgan matn haqida savollar berib, bolaning fikrlash qobiliyatini rivojlantiring va uning matnni tushunishini tekshiring.

2-TOM, 11-SON

7. Har kuni vaqt ajratish: Har kuni bir necha daqiqa vaqt ajratib, bolaga o'qishni rag'batlantiradigan faoliyatlar bilan shug'illanishga imkon bering.

8. Ijobiy munosabat bildirish: Bola o'qiyotganda uni rag'batlantiring va muvaffaqiyatlarini e'tirof eting.

9. Raqamlarni va harflarni tanitish: Bolalarni raqamlar va harflar bilan tanishtirish orqali ularning asosiy bilimlarini shakllantiring.

10. Boshqa tillar bilan tanishtirish: Agar imkoniyat bo'lsa, boshqa tillarda ham oddiy so'zlarni o'rganishga yordam berib, bolaning lingvistik ko'nikmalarini kengaytirishingiz mumkin.

Ushbu tavsiyalar kichik yoshdagi bolalarda o'qish ko'nikmalarini muvaffaqiyatli ravishda rivojlantirishga yordam beradi. Eng asosiysi, bu jarayonni qiziqarli va yoqimli qilishdir!

Shu o'rinda shuni ham aytib o'tish joizki, zamonaviy jamiyatda brend va uning lingvistik semantikasi ingliz va boshqa tillarda amalga oshiralayotgan turli xil assotsativ tasvirlar, tushunchalar, tasavvurlar, munosabatlar, baholashlarni jamlagan dunyo til tasvirining psixik birliklaridan biri sifatida xizmat qiladi.[5.B-153.]

Xulosa shuki, o'quvchi yoshlarning ifodali o'qishlari, aniq va ravshan, badiiy sof tilda gapirishlari uchun o'z saviyalariga mos, yoshlariga doir bo'lgan kitoblarni o'qishlari maqsadga muvofiq, bu masalada o'qituvchi ularga to'g'ri yo'l ko'rsatib, bola yoshiga mos bo'lgan, asar g'oyasi, to'g'ri bolani vatanparvarlik, oliyjanoblik ruhida tarbiyalashga chorlaydigan, qiziqarli kitoblarni tanlab berishi lozim. Hozirgi kunda kitoblarning ko'plab turlari mavjud bo'lib, qiziqarli, rasmi, hattoki yig'ma jildli kitoblar ham nashr etilmoqda. Ta'lim oluvchilarga o'qituvchi bola yoshidan kelib chiqqan holda uyda qo'shimcha o'qish uchun vazifa topshirig'ini berishi ham ta'lim sifatini oshirishga katta samara beradi.

2-TOM, 11-SON

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish bo'yicha qo'shimcha chora -tadbirlar to'g'risida"gi qarori, 2019-y PQ-4307-son. Toshkent sh.
2. M.Umarova, X. Hamraqulova. R.Tojiboyeva 3-sinf o'qish kitobi "O'qituvchi" nashiryoti Toshkent 2016 y B-5.
- 3.Q.Jumayeva "Boshlang'ich sinflarda ifodali o'qish ko'nikmalarini shakllantirish" 46-son 1-to'plam iyul 2023
4. . Samatova N.N. Methods of teaching foreign languages: a basic course of lectures: a manual for students of pedagogical universities and teachers - 4th ed.-M-T: LUCH, 2022.
5. Madiyeva M. "Some translation conventions English language brands in Uzbek" *Academica: An International Multidisciplinary Research Journal*. ISSN: 2249-7137 Vol.12, Issue 07, July 2022. – P. 151-156.

